

A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK KEZELÉSE

SZÜCS FANNI

(Kivonat) Minden ország rendelkezik természeti erőforrásokkal, egyesek kevesebbel, mások többel, vannak olyan országok, ahol értékes erőforrásokra bukkannak, vannak olyanok, amelyek nem járnak ekkora szerencsével. De bármilyen is legyen az erőforrás, mindenképpen kiemelkedően fontos az ország számára, hiszen nélküle nem tudna boldogulni. Éppen ezért sorukról már felfedezésük előtt dönteni kell. Az erőforrások kezelésében mind a kormánzatoknak, mind a lakosságnak szerepet kell vállalniuk. De hogy néz ki ez a valóságban? Vannak működő szabályok ezen a területen? Betartják-e ezeket? Hová vezet, ha nem?

Kulcsszavak: természeti erőforrások, kormányzatok, civil társadalom, korrupció, transzparencia

A CIKK VÁZLATA

1. *Mi az oka az Oroszország és a Nyugat között fennálló feszültségnek?*
2. *Mi történik, ha a civil társadalom elzárkózik?*
3. *Hogy lehet, hogy Chile sikerrel járt?*
4. *Hogy lehet egy ország hiteles, ha ott korlátozzák a civil társadalmat és a sajtószabadságot?*

*

A Közép-európai Egyetemen 2014. március 26-án *Transformative Resources, Transforming Economies*¹ címmel megrendezésre kerülő előadás a fent feltett kérdésekre keresi a választ. Az előadók, *Soros György*², *Sir Paul Collier* (Oxford University), *Robert F. Conrad* (Duke University) és *Daniel Kaufmann* (Revenue Watch Institute-Natural Resource Charter) lehetőséget adtak a közönségnek további kérdések felvetésére is.

Mit lehetne tenni a korrupció ellen és, hogyan lehetne világossá tenni az emberek számára, hogy az adókból befolyó pénzek valójában az ő pénzeik?

Paul Collier szerint több csatát is vívni kell azért, hogy a polgárok fel tudják mérni a helyzetet. Az első az elvárásokról és a tisztánlátásról szól. Példának Libériát hozza fel, ahol az Exxon 50 millió dollárt fizetett a kutatási jogokért, de a libériaiak valójában csak 12 dollárhoz jutottak, amellyel sok változást nem tudtak végrehajtani. (*FrontPageAfrica*) A második egy közösségi szintű kérdés, amelyet még az erőforrások felfedezése előtt meg kell vitatni. Minden társadalom más szabályokat hoz azzal kapcsolatban, hogy kihez tartoznak a természeti erőforrások. A Tanzánia által felfedezett gáz például sosem lesz igazán Tanzániáé, mert nem az ország területén találták meg. Kanadában a természeti erőforrások az adott régióhoz tartoznak, nem a nemzethez. Amerikában annak a kezébe kerül, aki az országot vezeti. Paul párhuzamot von „a tudatlanság fátyla” elmélettel, mert úgy véli, hogy az emberek az erőforrások felfedezése előtt e mögött élnek, nem tudják, mit keressenek. (*Hammering Shield*) Botswana elnöke azt mondta, még mielőtt a gyémántbányászattal elkezdtek volna foglalkozni, hogy egyezzen meg az ország abban, hogy ha bármit is találnak az mindenkié lesz, hiszen egy szegény országról van szó. Nagy-Britanniában megállapodtak abban, hogy az olaj mindenkié lesz, de a kőolajat Skóciában találták meg... Paul szerint a legfontosabb, hogy legyenek előre lefektetett szabályok és, hogy egy fenntartható egyensúlyt alakítsanak ki a helyi és a nemzeti értékek között, valamint, lényeges, hogy az emberek tudják, hogy az erőforrások az övéik és nem a kormányhoz tartoznak. Úgy véli, hogy a szegény országok a természeti erőforrásaik nagy részét még nem fedezték fel. Afrika akár több erőforrással is rendelkezhet, mint az OECD országok, de mindennek még csak egy ötödét fedezte fel.

¹ Átalakuló energiaforrások, átalakuló gazdaságok

² A Közép-európai Egyetem alapítója

Mi az oka az Oroszország és a Nyugat között fennálló feszültségnek?

Soros úgy gondolja, ez főként a gázzól szól. Ukrajna félúton van Európa és Oroszország között és a földgáz legnagyobb része, amelyet Ukrajna Európának ad el, Oroszországból vagy Oroszországon keresztül érkezik. Szerinte a szemben álló felek gyengék, valójában különböző gyengeségek csatájáról van szó. Mindez egy kihívás és egy lehetőség Európa számára, hiszen Ukrajna közelebb akar kerülni Európához, aki eldöntheti, hogy megakadályozza-e ebben.

Soros György Kissingerre utal, aki minden országot adottnak tekintett és úgy vélte sosem változnak. Miután felbomlott a Szovjetunió az elmélete megingott. A jelenlegi kérdés az, hogy mi van most Oroszországban. Miután Putyin Medvegyevvel egyezséget kötött elvesztette népszerűségét és elgyengülése miatt agresszívvá vált az országában és külföldön is, ezért kezdett el beavatkozni a szíriai történésekbe. Paul szerint az ijesztette meg Putyint, hogy ami Ukrajnában történt, az bármikor megtörténhet Oroszországban is, és Ukrajnában a problémát a civil társadalom okozta.

Ukrajna

Február 20-án a Maidanon az emberek támadásba lendültek és felülkerekedtek a rendőrségen, hajlandóak voltak feláldozni az életüket, azért, hogy véget vessenek egy rezsimnek. (*The Economist*) Semmiképp sem szabad alábecsülni az erejüket, mert a politikusok és a korrupció változatlan, az emberek nem hajlandóak tovább túrni mindezt, ezért komoly változások következhetnek be Ukrajnában.

Mi történik, ha a civil társadalom elzárkózik?

Soros azt mondja, hogy a forradalmat mindig helyreállítás követi, akárcsak Egyiptomban vagy Oroszországban, ahol a kommunista rendszer bukása utáni új rendszer nem sokban különbözött a cárizmustól vagy a kommunizmustól. De az emberek mindig szabadságra vágnak. A kérdés az, hogy fel tudnak-e állítani egy olyan intézményrendszert, amely fenn tudja ezt tartani.

Mi a szerepe a kormánynak, mint a társadalomért felelős szervnek? Mi történik Guineában? (eHow)

Soros azt mondja, hogy az országban jelen van a korrupció és a korábbi diktátorok sem javítottak a helyzeten, Guineában nincs teljes szabadság és transzparencia. A politikai helyzet változékony, az emberek még nem profitáltak belőle. Az ország vezetőjét sokra tartja, mert úgy véli bátor döntéseket hozott, habár nem mindig ért vele egyet. A legnagyobb probléma Soros szerint az, hogy sok időbe telik, amíg felfedezik a földalatti értékeket, amíg a bányákat fejlesztik és visszafizetik a költségeket. Szerinte a jövőbeli bevételekből előre kéne „kölsönözni”, már most hasznot kellene húzni belőlük. Ezt tartja a helyzet egy lehetséges megoldásának.

Paul Collier szerint Guineának külföldi cégekre van szüksége, és nagyon fontos, hogy megfelelőeket találjon. Az elnök egy romokban álló országot örökölt, amely semmilyen nemzetközi kapcsolattal nem rendelkezett, két évbe telt mire stabilizálta a helyzetet, figyelemre méltó, amit véghez vitt. Paul szerint is nagyon fontos a bátorság, a bátor emberek, mint például Ukrajnában, Guineában vagy Nigériában. Ez az erény komoly változást tud előidézni.

Robert F. Conrad szerint a korrupció szoros kapcsolatban áll az adókkal. Úgy véli, hogy minél inkább megszegik a szabályokat, annál összetettebb az adórendszer. Úgy véli, hogy a legfontosabb, hogy egy választ találjunk, amelynek nem kell tökéletesnek lennie. A lényeg, hogy tiszta szabályokkal játszunk, amelyeket mindenki ismer. Ahhoz a gondolathoz, hogy a jövőbeli bevételeket fel lehet használni a jelenbeli adósságok törlesztésére, két dolgot fűz hozzá. Az egyik, hogy senki nem fog úgy pénzt kölcsön adni, hogy nem biztos abban, hogy visszakapja. A másik, hogyha sikerül megkapni a kölcsönt, akkor viszont lesznek olyan emberek, akik tudni akarják, mi történik a pénzzel és nem hagyják azt elpazarolni.

Hogy lehet, hogy Chile sikerrel járt?

1989-ben Pinochet állt az ország élén és oly annyira bízott abban, hogy újabb tíz évet maradhat, hogy nem akart választásokat mandátuma lejártakor. Mindazonáltal felmérést készítettek a lakosság körében, és kiderült, hogy az emberek nem akarják újra megszavazni Pinochetet. (*About.com*) Ez a történet összekapcsolódik az előadás témájával. A társadalom, a kormányzat, a bátorság szövevényes kapcsolata mind Chilében, mind a természeti erőforrások kezelésében kiemelkedő szerepet játszik.

Az előadás rávilágított arra, hogy a természeti erőforrások kezelése egy nagyon összetett és nehéz feladat, csak több tényező sikeres összehangolásával lehet eredményes. A kormányzatoknak a társadalmat is be kell vonniuk a döntésekbe és előre lefektetett szabályok mentén kell tevékenykedniük. Mindezzel kapcsolatban számos kérdés felmerül, ezek közül többre is válaszol az előadás, bár akadt olyan, amely megválaszolatlan maradt:

Hogy lehet Etiópia hiteles, ha az országban korlátozzák a civil társadalmat és a sajtószabadságot?

Egyes országokban már egészen olajozottan működik a rendszer, másutt viszont még rengeteg a probléma, a tisztázatlan kérdés. Ha az irányítás jó kezekbe kerül, kétségtelenül egyszerűbb az előrelépés, de egy új erőforrás felfedezése mindig újabb problémát vet fel.

Források

Ellen Johnson-Sirleaf [2013]: A Good Step Forward: Liberia's Sirleaf on Renegotiated Oil Block 13 Deal With Exxon, 2013. március 08. [online] Elérhetősége: <http://www.frontpageafricaonline.com/old/op-ed-editorial/speech/5479-a-good-step-forward-sirleaf-on-renegotiated-oil-block-13-deal-with-exxon.html>

Hammering Shield [2013]: John Rawls and the veil of ignorance 2013. március 04. [online] <http://hammeringshield.wordpress.com/2013/03/04/903/>

The Economist [2014]: The February revolution 2014. március 01. [online] Elérhetőség: <http://www.economist.com/news/briefing/21597974-can-ukraine-find-any-leaders-who-will-live-up-aspirations-its-battered-victorious>

Mike Biscoe [S.A.]: What are the natural resources of Guinea? [online] Elérhetőség: http://www.ehow.com/about_5074503_natural-resources-guinea.html

Christopher Minster [S.A.]: Augusto Pinochet: Murderer or Savior? [online] <http://latinamericanhistory.about.com/od/20thcenturylatinamerica/p/pinochetbio.htm>

*

Az internetes források lekérdezésének időpontja: 2014. április 12.

© DKE 2014

<http://www.southeast-europe.org>
dke[at]southeast-europe.org

Figyelem! *Kedves kutató!* Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a [dke\[at\]southeast-europe.org](mailto:dke[at]southeast-europe.org) címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*
Szűcs Fanni: A természeti erőforrások kezelése. *International Relations Quarterly*, Vol. 5. No. 1. (2014 tavasz) 3 p.
Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*